

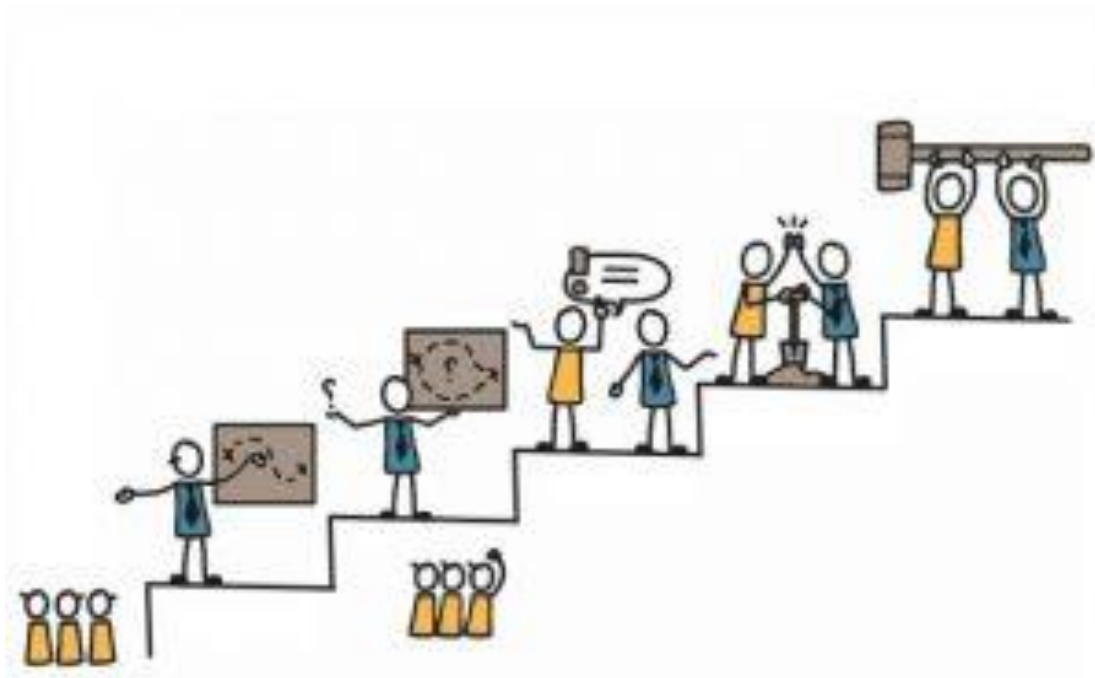

Themasessie 4 februari 2025

Inwonersparticipatie en het Burgerberaad

Deel 1: Opfrisser Inwonersparticipatie

Wat weet u na vandaag

- Dit is participatie!
- Goede participatie
- Belangrijke voorwaarden voor participatie
- Hoe doen we participatie in Ooststellingwerf
- Burgerberaad en De Nieuwe Route
- Wat betekent participatie voor u als raadslid?

**HEB JE NET ALLES
ONDER CONTROLE**

Postbus 1045 6801 BA Arnhem www.loesje.nl

**BLIJKT DAT
HET TOCH
DEMOCRATISCH
MOET**

Loesje

Waar denkt u aan bij participatie?

Participeren is een werkwoord

Ik wil alles weten over participatie!

JA

JA

Participatie is heel breed

- **Omgevingswet**
- **Wet versterking participatie op decentraal niveau**
- Klimaatakkoord (en bijv. Wet gemeentelijke instrumenten warmte transitie)
- Wet Versterking regie volkshuisvesting
- VN-verdrag handicap (inclusie en toegankelijkheid)
- VN-verdrag van Faro (erfgoed)
- VN-Kinderrechtenverdrag (jeugdparticipatie)

Participatie is niet nieuw

Groepen

Inwonersgroep Arm in Arm
Duurzaamheidsgroepen
Groep LHBTIQ+

Jongeren

Quests & Chats
Jongerenwerkers
Evenementen en vlogs

Contacten met 'het veld'

bv LFB, Plaatselijke Belangen, scholen,
zorgaanbieders, woningcorporaties

Bij projecten

Buurtbijeenkomsten
Keukentafelgesprekken

Geen inwonersparticipatie, maar ook structurele rol:

Adviesraad Sociaal Domein
Werkgroep Toegankelijkheid
Cliënttevredenheidsonderzoeken

Incidenteel

Hackathons
Dorps- en wijkgesprekken
Focusgroepen
Interviews
Losse vragenlijsten

Structurele Vragenlijsten

Burgerpeiling
Inwonerspanel

De recente ontwikkelingen

- Pop-up jongerenraden
- Pop-up kinderraden
- Digitaal jongerenpanel (Q1 2025)

Kinderburgemeester

Welke ontwikkelingen staan ons te wachten

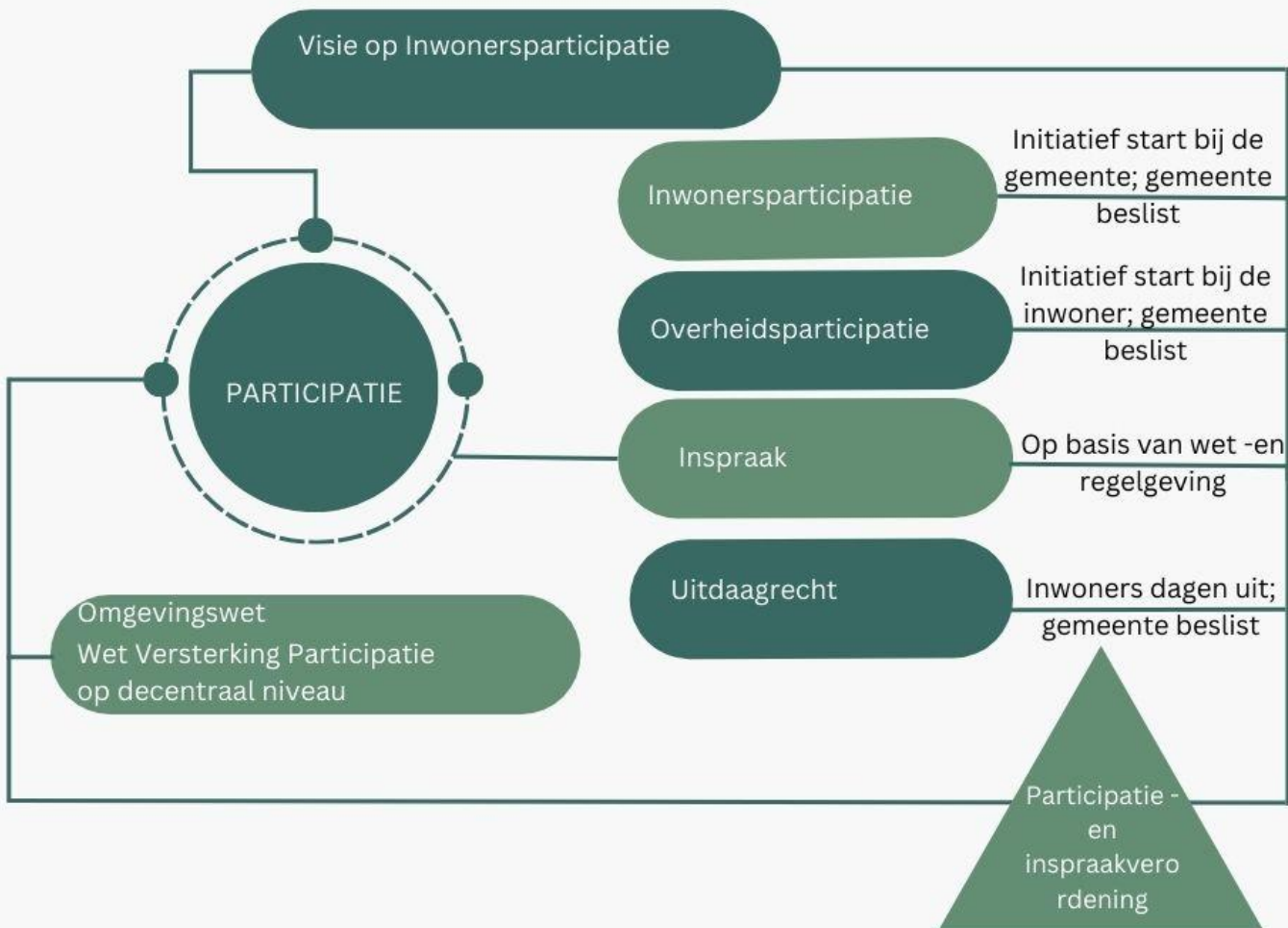
Wettelijk:

- Participeren bij uitvoering, terugkoppeling en evaluatie volgens Wet Versterking Participatie Decentraal Niveau (d.d. 2023)
- Uitdaagrecht (d.d. 2027)

Ooststellingwerf:

- Doorontwikkeling jeugdparticipatie
- Kinderburgemeester
- Experiment Burgerberaad

Partici-plaatje

**Bij inwonersparticipatie ligt het initiatief
altijd bij de gemeente**

JA

NEE

Bij inwonersparticipatie ligt het initiatief altijd bij de gemeente

- JA

We zijn **regiehouder** van de processen en zijn **kaderstellend**.

Wij beslissen:

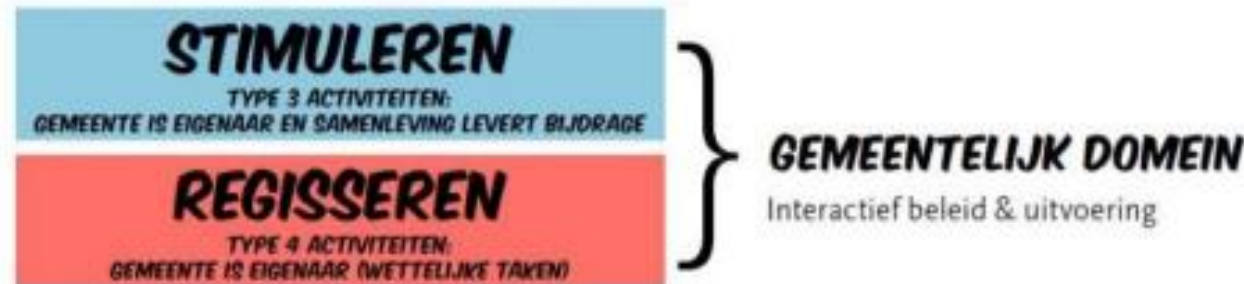
of, hoe en **wanneer** we inwoners e.a.

betrekken bij beleid, plannen en initiatieven
en **hoe** we dat terugkoppelen en evalueren.

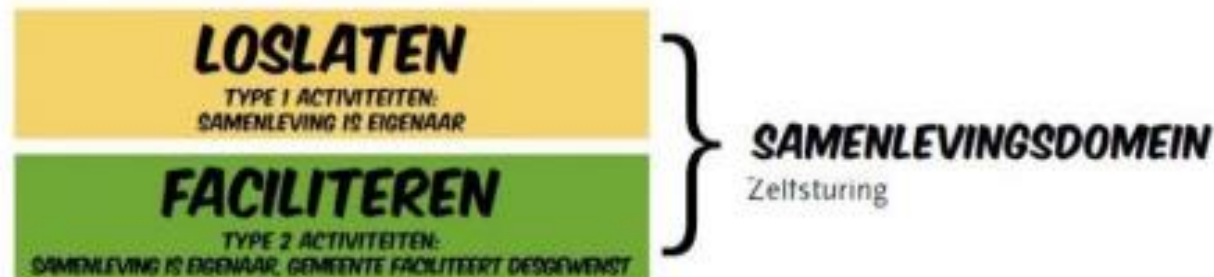

Twée soorten participatie

INWONERSPARTICIPATIE

OVERHEIDSPARTICIPATIE

Participatie betekent altijd meedoen

JA

NEE

Participatie betekent altijd meedoen

NEE

- Participatie gaat om het betrekken van inwoners e.a. bij onderwerpen die hen betreffen.
- Per onderwerp wordt vooraf bepaald hoeveel invloed inwoners hebben.

Informeren is ook participeren

JA

NEE

Informeren is ook participeren

JA,

HET IS EEN
RANDVOORWAARDE

Is het **SLIM** om alleen te informeren? **NEE**

We **streven** naar **actieve participatie**
waarin we ook die **zaken ophalen**
die leiden tot **beter beleid**, plannen
en initiatieven

faciliteren

meebeslissen

co-productie

adviseren

raadplegen

informeren

Participatie is ook

- ✓ Raadzaam
- ✓ Niet verplicht
- ✓ Tenzij het om verplichte participatie gaat
- ✓ Per gemeente anders HOE het toegepast moet worden (alleen dat het geborgd moet zijn binnen de organisatie)
- ✓ Geen juridische weigeringsgrond (Omgevingswet/ vergunningverlening)

Goede participatie

Wat levert participatie ons op

Betere kwaliteit van beleid, plannen en initiatieven door:

- ✓ Andere ideeën en invalshoeken
- ✓ Voldoende tijd om bij te stellen
- ✓ Minder 'gedoe' achteraf, zoals bezwaren, juridische procedures, inspraakmomenten of zelfs protesten.

Waarom moet je participatie doen?

- Als inwoner wil men gehoord en gezien worden. Het gaat over iemands eigen leefomgeving.
- Als gemeente mogen we ervan uitgaan dat veel mensen zich betrokken voelen bij eigen straat, wijk of dorp.

Het hogere doel van participatie

- ✓ (Groter) **vertrouwen** (terug) in de **overheid**
- ✓ Een deel van de **verantwoordelijkheid** terug bij de **inwoner**
- ✓ Een hogere **betrokkenheid** en **eigenaarschap** over de eigen leefomgeving
- ✓ We dienen het **gemeenschappelijk (algemeen)** belang.

**HOE ZIT HET
MET HET
VERTROUWEN
IN DE BURGER**

Loesje

Als participatie is geslaagd hebben we ons
doel bereikt

JA

NEE

Als participatie geslaagd is, hebben we ons doel bereikt

NEE

Participatie is **nooit** een **doel** op zich.

WEL:

- Kwaliteit van beleid
- Andere inzichten
- Draagvlak fijne bijkomstigheid.
- **Gezamenlijk belang.**

Participatiedoelen

Wat wil je met participatie bereiken?

BEWUSTWORDING

KWALITEIT

BEGRIP

MEDIATION

EIGENAARSCHAP

DEMOCRATISCH PROCES

Pas als iedereen gehoord is, spreken we van goede participatie

JA

NEE

**Pas als iedereen gehoord is,
spreken we van
goede participatie**

NEE

- Het gaat om de juiste mensen op
het juiste moment.

Pas als iedereen het ermee eens is, dan pas spreken we van goede participatie

JA

NEE

Pas als iedereen het ermee eens is, dan pas kunnen we spreken van goede participatie

NEE

- Gemeenschappelijk (algemeen) Belang
- Wet –en regelgeving zijn leidend
- Draagvlak is niet het doel, maar een prettige bijkomstigheid
- Participatie is geen juridische weigeringsgrond (onzorgvuldige participatie kan wel leiden tot vertragen)

Kaders zijn achteraf wel bij te stellen

JA

NEE

Kaders zijn achteraf ook wel bij te stellen

- Het **kan** wel, maar bij voorkeur **NEE**
- Bepaal vooraf:
OF
WAAROM
MET WIE
WANNEER en
HOE
je belanghebbenden betreft bij beleid, plannen en initiatieven.
- Kaders achteraf bijstellen leidt tot teleurstelling en groter wantrouwen in de overheid.

Participatiekaders

- Is het onderwerp geschikt om te participeren
- Is er voldoende tijd om te participeren
- Welk maatschappelijk belang dient het
- Wie moeten erbij betrokken worden

Denk ook aan kaders als:

Budget, Wet –en regelgeving,
Bestaand beleid, Factoren als impact, hinder
en weerstand, maar ook reuring/ aandacht

Participatievraagstuk

Participatieproces in stappen

Samenvatting

Goede participatie

☐

- ☐ Voldoende tijd
- ☐ Geschikt onderwerp
- ☐ Het ook hebben over dingen die spannend zijn (emoties/ gedrag)
- ☐ Middel geen doel
- ☐ Doel bespreken
- ☐ Duidelijkheid over rol
- ☐ Kaders vooraf bekend
- ☐ De juiste mensen
- ☐ Terugkoppeling en evaluatie

'Slechte' participatie

☐

- ☐ Participatie als doel
- ☐ Voor de Bühne/ afvinklijstje
- ☐ Geen aandacht besteden aan de relatie of de onderstroom
- ☐ Meegaan in individuele wensen
- ☐ Kaders of rol niet duidelijk
- ☐ Beslissingen uit handen geven
- ☐ Altijd dezelfde mensen 'aan tafel'
- ☐ Iedereen willen horen

Zorgvuldigheid blijft belangrijk

- We mogen **kritisch** kijken bij **welke onderwerpen** en in **welke fase** we inwoners e.a. betrekken.
- Vanuit de **relatie** met elkaar praten (niet meteen vanuit de inhoud)
- Gespreksonderwerpen horen **niet** te **abstract** te zijn en vooral gericht op de **eigen leefomgeving**
- Voorkom dat mensen **participatiemoe** worden:
 - Wat is er al eerder opgehaald over dit onderwerp
 - Beleidsterreinen meer bundelen tijdens gesprekken

Zorgvuldigheid blijft belangrijk

- Schets **vooraf** het **proces** en hoeveel **tijd** dit kost (ook de beslismomenten en wie beslist)
- **Terugkoppelen** over wat we gedaan hebben met de opgehaalde info is belangrijk.
Ook als we niks of weinig met de info hebt kunnen doen + **reden**
- We gaan altijd uit van het **gemeenschappelijk belang**
- De **raad beslist** uiteindelijk

We gaan zo verder met het vervolg.

Zijn er voor nu vragen?

PAUZE

Deel 2

Burgerberaad en de Nieuwe Route het zwaarste participatie instrument

**DE TIJDSGEEST
IS VERANDERD**

**WE DOEN
HET NU WEER
SAMEN**

Laten we samen participeren...

Uw wens: Een Burgerberaad

In de Visie op Inwonersparticipatie is de opdracht opgenomen om een Burgerberaad te organiseren

- Wat is een Burgerberaad
- Wat is de Nieuwe Route
- Wat betekent dit voor u als raad
- Wat betekent dit voor de uitvoerende organisatie

Bureau Burgerberaad - Wat is een burgerberaad?

Burgerberaad

- **Zwaarste** participatie instrument (**meebeslissen**)
- Proces waarin inwoners de overheid helpt met een moeilijk onderwerp
- Uitbreiding van democratische besluitvorming
- **Gewogen loting** van 100-150 inwoners e.a.
- **Open niet-sturende** vraag
- **Advies/ oplossing binnen kaders**
- Wordt begeleid door onafhankelijke partij
- Organisatie / uitvoering ong. 9 maanden
- **Optie: Inwoners** nemen zitting in **Monitorgroep** om toe te zien op uitvoering.

Wat is Burgerberaad wel?

WAT IS EEN BURGERBERAAD PRECIES?

EEN GROEP GELOTE MENSEN DIE POLITICI HELPT
BESLISSINGEN TE MAKEN

WE KUNNEN
WEL WAT HULP
GEBRUIKEN...

ZO WERKT HET:

- 1 . DE POLITIEK VRAAGT HULP BIJ EEN SPECIFIEK PROBLEEM
- 2 . ZE BELOVEN VOORAF WAT ZE MET DE OPLOSSINGEN GAAN DOEN: VOORLEGGEN AAN DE TWEDE KAMER? METEEN UITVOEREN? DE UITKOMST WORDT DUS SERIEUS GENOMEN
- 3 . HET BURGERBERAAD KRIJGT GENOEG TIJD EN GELD
- 4 . EEN ONAFHANKELIJKE PARTIJ ORGANISEERT HET BURGERBERAAD

DUS WEINIG INVLOED
VAN POLITIEK OF
LOBBYGROEPEN

Wat is Burgerberaad niet?

WAT IS EEN BURGERBERAAD NIET?

EEN BURGERBERAAD IS
GEEN VERVANGING VAN
DE HUIDIGE DEMOCRATIE

WEL EEN
AANVULLING

EEN BURGERBERAAD IS
NIET 'LINKS' OF 'RECHTS'

DEELNEMERS SPREKEN
NAMENS ZICHZELF, NIET
NAMENS POLITIEKE
PARTIJEN

HET IS GEEN REFERENDUM.
EN OOK GEEN INSpraakAVOND, WAAR
BURGERS HUN MENING MOGEN GEVEN
OVER PLANNEN DIE AL BIJNA AF ZIJN...

DAAR KAN VAAK WEINIG
AAN VERANDERD WORDEN

Rol inwoners versus raad

- Geeft **inwoners zeggenschap** bij politieke besluiten
- **Inwoners** krijgen **mandaat**: zij gaan zelfstandig aan de slag binnen gestelde kaders
- **Raad** heeft nog altijd **primaat** (neemt de uiteindelijke beslissing)
- **Raad** is **kaderstellend** aan de **voorkant**
- **Raad** is **geen onderdeel** van het Burgerberaad
- Indien advies/ oplossing binnen **kaders** valt **neemt** de raad deze **over**.

De Nieuwe Route

gemeente

ooststellingwerf

47

Door Berend Henk Huizing

**Met 150 deelnemers op één
dag gedragen besluiten nemen**

JA

NEE

**Er wordt niets besloten waar
niet iedereen mee kan leven**

JA

NEE

Mensen voelen zich eigenaar en dragen bij aan oplossingen

JA

NEE

Gekantelde besluitvorming

Waarbij de beslisser vooraf kaders stelt
waarbinnen iedereen die zich betrokken voelt
met elkaar besluiten neemt

niet loslaten maar **anders vasthouden**

De crux

Van standpunt naar belang
door besluiten te nemen en
zélf bij te dragen aan de uitvoering

draagvlak wordt **eigenaarschap**

Het resultaat

Gedragen besluiten waar niemand buikpijn van heeft
en alle betrokkenen tenminste mee kunnen leven.

Meerderheidsbesluit wordt **consent**

De waarborg

Strikt onafhankelijke begeleiding

Komt de gemeenschap er samen niet uit?

Dan beslist de uiteindelijke beslisser (gemeente)

Vorbereiding

Iedereen wordt hetzelfde voorbereid,
met ruimte voor emoties
door écht naar elkaar te luisteren.

Mensen voelen zich **écht gehoord**

Voorbeeld van een proces

Vorbereidende gesprekken

Alle betrokkenen, informatie verzamelen en voorbereiding planvorming

19 november

Gemeente stelt kaders

Commitment op proces, kwestiebeschrijving, kaders voorbereiden, kaders vaststellen (door raad of college)

December
t/m
maart

5 april

Plandag

Alle betrokkenen nemen besluiten binnen de kaders en formeren eventueel werkgroepen voor thema's die uitwerking nodig hebben. Gedragen plan.

Uitwerkperiode

Raad controleert proces en toetst planvorming aan kaders
Uitwerktijd plannen voor werkgroepen en gemeente.

April/mei

Juni

Oplevering definitieve besluiten

Rol raad

- Vooraf kaderstellend: kwestie, centrale vraag en kaders
- Besluit vooraf: past opbrengst binnen kaders, dan uitvoeren zoals opgeschreven
- Gemeente neemt niet deel aan proces
- Raad toetst achteraf de opbrengst aan de kaders

Rol deelnemers

- Nemen gezamenlijke besluiten binnen de kaders
- Dragen zelf bij aan uitvoering van praktische oplossingen (eigenaarschap)

Rol organisatie

- Helpt deelnemers ná Plandag met uitwerken ideeën, oplossingen en plannen
- Faciliteert dat deelnemers zelf kunnen bijdragen aan de uitvoering van praktische oplossingen

Wat is een kwestie?

Kwestie - neutraal	
De kwestie is de aanleiding om te starten, zodat het probleem dat zichtbaar is.	
• Concreet • Zichtbaar • Smal • Praktisch	• Formuleer neutraal, dan kan iedereen eigen kwesties er in herkennen • Noem geen oorzaak; mensen zien vaak verschillende oorzaken voor hoe het nu is. • niet teveel tijd aan besteden, maak geen uitgebreide analyses. Roept nieuwe discussies op
“Wat is er werkelijk aan de hand dat niet kan blijven bestaan?”	
De kwestie bepaalt de kring en de kaders.	

Wat is een centrale vraag?

Centrale vraag - breed	
De centrale vraag is het vehikel om mensen aan boord te krijgen en omvat het gezamenlijk belang van alle betrokkenen	
• Breed • Verbindend • Op gevoelsniveau • Overkoepelend	• Is helder en breed, <u>niet</u> SMART • Mensen steigeren als er een oplossing, richting of wens in de centrale vraag zit; dan komen ze niet. • Moet ruimte geven voor alle oplossingen, ideeën en zienswijzen die mensen hebben. • Is sturend: dit is waar we het over gaan hebben.
“Wat is ervoor nodig dat het goed gaat met ons (in deze kwestie)?” Of een variatie daarop, zoals weer goed gaat, goed blijft gaan, etc.	
Hoe breder de centrale vraag, hoe breder de kring. Het bepaalt wie zich betrokken voelt en wie niet. De plandag wordt opgehangen aan de centrale vraag. Die wordt dan beantwoord.	

Wat zijn kaders?

Kaders

De kaders bepalen de randvoorwaarden waarbinnen het plan kan ontstaan. De lijntjes waarbinnen de deelnemers mogen kleuren. Als dat lukt, dan neemt de kadersteller het plan over.

• Toetsbaar, zo veel als mogelijk, voor kaderstellers en deelnemers. Blijft het plan binnen de kaders?• Grens aan wat mogelijk is en mag.• Soorten: ○ Wettelijke kaders○ Vastgestelde afspraken en besluiten○ Financiële kaders	• Als het te vaag wordt, dan opsplitsen in kaders en wensen

Wie bepaalt de kaders? Degene die mag ingrijpen als er geen goed plan komt.

Ook mogelijk

Burgerberaad volgens De Nieuwe Route

Burgerberaad = instrument

De Nieuwe Route = methodiek

Geschikte Onderwerpen Burgerberaad

Een onderwerp is geschikt voor een burgerberaad indien het voldoet aan de volgende criteria:

- ✓ De landelijke, regionale of lokale overheid heeft een bevoegdheid betreffende het onderwerp;
- ✓ Binnen de samenleving bestaat er een brede interesse, het is een onderwerp dat echt leeft;
- ✓ Er moeten keuzes gemaakt worden, maar er zijn geen duidelijke 'juiste' keuzes;
- ✓ Nieuwe benaderingen van het onderwerp kunnen de samenleving vooruithelpen;
- ✓ Burgers hebben nog geen gelegenheid gehad om de verschillende aanpakken en hun gevolgen op de lange termijn te overwegen.

Randvoorwaarden Onderwerpen Burgerberaad

Een onderwerp is minder geschikt voor een burgerberaad als:

- Het zeer technisch is en het een technische oplossing vereist;
- Er een specifieke aanpak is waarover al beslist is en burgers slechts pro forma hun goedkeuring moeten geven;
- Er onmiddellijk actie nodig is (een burgerberaad neemt enige tijd in beslag);
- Het enkel relevant is voor een kleine belangengroep.

De meeste burgerberaden in Nederland zijn de afgelopen jaren georganiseerd over de onderwerpen klimaat en energie, afvalinzameling en -verwerking, wonen en zorg, en de inrichting van de omgeving en openbare ruimte.³

Onderwerpen Burgerberaad

Geschikt		Niet geschikt
Lokale overheid heeft een bevoegdheid.		Lokale overheid heeft <u>géén</u> bevoegdheid.
Het onderwerp leeft breed in de lokale samenleving.		Onderwerp is alleen relevant voor kleine belangengroep.
Er moeten keuzes worden gemaakt, maar er bestaan geen duidelijke 'juiste' keuzes.		Er valt niets te kiezen: op een ander niveau is er al besloten over een specifieke aanpak.
Nieuwe benaderingen die de samenleving vooruit helpen.		Er is onmiddellijk actie nodig.
Inwoners hebben niet de gelegenheid gehad gevolgen op lange termijn te overwegen.		Het onderwerp vereist een zeer technische oplossing.

Te Overwegen

SITUATIE NU:

- Burgerberaad als een doel en niet als middel
- 50.000 incidenteel begroot
- We hebben een scala aan participatie instrumenten
- Burgerberaad kost 9-12 maanden; niet eerder dan eind 2025/begin 2026

Te Overwegen

- Kies met zorg een onderwerp wat zich leent voor het Burgerberaad (eerst de vraag, dan het instrument)
- Zeer raadzaam en aannemelijk dat de gemeente met het advies Burgerberaad aan de slag moet
- De uitvoering én de opvolging hebben een grote impact op de uitvoerende organisatie
- Is 2025 het juiste moment voor een Burgerberaad
- 50.000 is een krap budget voor organisatie Burgerberaad

Hoe nu verder

- 2 smaken 'Burgerberaad' aan u gepresenteerd. We kunnen deze zelfs samenvoegen.
- U heeft gevraagd om suggesties voor een Burgerberaad aan te dragen.
- Wij willen u vragen om zelf een suggestie aan te dragen waarvan u van overtuigd bent dat deze geschikt is voor een Burgerberaad.

Deze vraag volgt – met de samenvatting uit deze presentatie - in het raadsvoorstel eind Q1.

Einde
Zijn er vragen en zo ja: welke?